

Jak je to jinde ve světě

Drobečky z amerického kontinentu 2006

Zmenšující se důležitost náboženství

Agentura Ipsos Reid položila obyvatelům různých zemí v rozmezí patnácti let otázku: „Jak důležitou součástí mého života je moje víra?“ Že je jeho součástí důležitou, odpověděla v jednotlivých zemích tato procenta dotázaných (první číslo vyplynulo vždy z této diskuse roku 1992, druhé číslo roku 2006): USA: 83 % / 63 %; Kanada: 61 % / 39 %; Velká Británie: 41 % / 23 %; Francie: 37 % / 17 %; Rusko: 37 % / 51 %; Egypt: – / 89 %; Saudská Arábie: – / 96 %; Izrael: – / 41 %.

V mnoha zemích tedy ubylo důležitosti náboženství; výjimkou je Rusko!

(Zdroj: *MacLeans* 20. 11. 2006)

Historie elitní univerzity

Brown University, Providence R.I., patří mezi americké elitní univerzity (Ivy League). Roční školné činí 44 000 dolarů. Byla založena rodinou Brownů, kteří získali velký majetek transportem otroků z Afriky do Ameriky v 18. století. Každý transport trval řadu týdnů. Ze 14 milionů černých Afričanů tehdy cestou zemřely 2 miliony. Transport pokračoval i po jeho zákazu vládou r. 1787.

(*Macleans* 20. 11. 2006)

Film „Utrpení Ježíše Krista“

Tento film vynesl 1 miliardu dolarů zisku. Tím otevřel cestu k produkci dalších filmů s biblickými náměty. Následovat bude „Narození Ježíše Krista“.

(*Time* 20. 11. 2006)

Populace USA

Spojené státy americké dosáhly populace 300 milionů obyvatel. K tomu trochu statistiky: 81 % obyvatel je bílých, 12,8 % je čer-

ných, 1 % je Indiánů a 5,2 % je „Hispanics“, mluvících španělsky, kteří mají nejvíce dětí. – Pokud jde o náboženství: 34 % je evangelíků, 22 % protestantů, 21 % římských katolíků, 2,5 % Židů a 11 % je bez vyznání.

(*Time* 30. 10. 2006)

Kniha „America alone“

Podle této knihy jsou USA v evropském pojetí „welfare“ státem: všechna odpovědnost za jedince od jeho narození po smrt je státní, občané ztratili instinkty soběstačnosti a přežití. Průměrný počet dětí na jednu ženu je v USA 2,1 (zatímco v Evropě 1,4, ale evropská muslimská žena má průměrně 3,5 dětí). Očekáváme největší demografickou změnu ve společenské historii: Evropa se stane muslimskou! Dnes tvoří muslimové 10 % obyvatelstva Francie, v Kanadě jsou jich 3 %. Jedinou křesťanskou zemí zůstane Amerika.

V Japonsku ubývá obyvatel. Rodí se málo dětí, v důsledku čehož hračkářský průmysl nemá objednávky. Začaly se tam vyrábět dětské mluvící panenky představující neexistující vnučky pro dědečky; dovedou formulovat 1200 dětských otázek na ně.

(*Macleans* 23. 10. 2006)

Odškodné indiánských škol bude vyřizovat bělošský advokát

Kanada se kdysi pokusila o emancipaci Indiánů cestou povinných rezidenčních škol, spravovaných církvemi. Mládež Indiánů tam byla vystavena tělesnému, a dokonce sexuálnímu zneužívání (viz *Universitas* 2005), a tak byly tyto školy zrušeny. Nyní jejich bývalí žáci dostanou odškodné ve výši asi 80.000 dolarů (za 1. rok 10.000 dolarů). Federální úřady odhadují celkovou výši nákladů na 1,9 miliard dolarů; každý bývalý žák ovšem musí podat příslušnou žalobu.

Vyřizování tohoto úkolu na sebe vzal mj. advokát, který zaměstnává 40 právníků. Z odškodného prý bude klientům účtovat 15 % (jiní advokáti až 50 %). Odhaduje se, že jeho firma tak získá až 100 milionů dolarů.

(*Macleans* 11. 9. 2006)

Hříšná slova v Quebecu

V určitých momentálních situacích jsme si vždy ulevovali svatokrádežnými slovy jako „sakra“, „krucifix“ atd. Francouzští Quebecané mají těchto slov daleko víc, asi jedenáct, např. „tabernacle“, „hostie“, „ciboire“. Tyto kletby se dodnes používají nejen na hokeji, ale i v rozhlase a televizi. V roce 2006 vydala montrealská diecéze letáčky, vysvětlující původní, reálný význam těchto slov a jejich bohoslužebný smysl.

Quebecké školy pro Francouze byly do „tiché revoluce“ (1964) řízeny římsko-katolickou církví; Quebecané nepožili Velkou francouzskou revoluci v 18. století, která podobné výroky z francouzštiny odstranila.

(*Globe and Mail* 27. 7. 2006)

Mluvil jsem s nejbohatším mužem Kanady

Cornelius Krieghoff byl jedním z několika málo malířů činných v Kanadě v sedmdesátých letech 19. století. Zobrazoval dávno zmizelý život tehdejších obyvatel. Jeho obrazy nemají zvláštní uměleckou, ale zato velkou dokumentární hodnotu; proto jsou dnes často terčem falzifikátorů.

Když byl před léty ohlášen autobusový zájezd z Kingstonu do Toronta na prohlídku kolekce Krieghoffových obrazů, přihlásil jsem se. V Torontě nás zavedli do dvou místností, kde viselo asi 200 Krieghoffových prací (kolik z nich asi falešných?). Řekli nám, že snad přijde sám Mr. Thomson. Dovtípl jsem se, že Mr. Thomson má něco společného se sbírkou – patně je to kurátor sbírky. Skutečně pak přišel muž neurčitého středního věku a ochotně odpovídal na dotazy. Ptal jsem se ho, zda obrazy jsou restaurované nebo v původním stavu. Dlouze odpovídal na otázku a pak mě zavedl do druhé místnosti a popisoval mi restaurovaná místa většího obrazu. Tak jsme se bavili pár minut.

Teprve na zpáteční cestě jsem se od spolecutujících dozvěděl, kdo Mr. Thomson je. V říjnu 1991 vyšel ve vedoucím kanadském

týdeníku článek o něm. Uvádím zde takto získané informace:

Mr. Thomson se za hranicemi Kanady proměnil v Lorda Thomsona of Fleet (Kanadané nesmí přijmout šlechtický titul!). Jeho otec, tiskový magnát, s majetkem hlavně v Anglii, získal dědičné anglické šlechtictví a odkázal jedinému synovi příslušné impérium. Ken Thomson dědictví po tatíčkovi značně rozhojnil; před pár lety koupil 76 % akcií Hudson Bay Company (založená roku 1670 pražským rodákem, synem Zimního krále). Sbírá sice Krieghoffy – za některý obraz dal až 300.000 dolarů –, ale zřejmě nemá smysl pro tradici. Protože je de facto majitelem Hudson Bay Co., prosadil některá rozhodnutí, která změnila třistaletý obraz společnosti. Ta prodala celou svou tradiční síť severních obchodů (faktorů) a její třistaletá sbírka byla dána do aukce. Nyní se Hudson Bay Co. věnuje jen prozaickému provozu obchodních domů, jakými bývaly u nás Aso a Brouk a Babka.

Domnívám se, že když má někdo 10 dolarů v kapse, je dost obtížné sumu znásobit. Když má však někdo 20 miliard dolarů, je snazší přidat další miliardy; je možno si zaplatit schopného manažera financí.

Mladý Thomson byl údajně vychován otcem v morálce, že získávat peníze je dobré, ale utrácet je, špatné. Proto Thomson žije za 20 až 40 dolarů týdně, létá v turistické třídě, jezdí ve starém autě, ačkoliv má nové, kupuje, co je kde ve výprodeji, oblek mu šije čínský krejčí v Torontě, manželka mu stříhá vlasy, aby ušetřil za holiče. Na tomto kontinentě se očekává, že bohatci část svého jmění užijí na dobročinné nebo veřejné účely (dokonce ve Filadelfii známá rodina gangsterů věnovala peníze na křídlo nemocnice; to bylo nazváno podle před pár lety zavražděného kápa Gambino Wing). Někteří Thomsonovi kolegové se tedy snažili, aby financoval novou část nemocnice, ale nepodařilo se ho přesvědčit.

Přemýšlel jsem, zda budu své krátké přátelství s Lordem Thomsonem nadále rozvíjet. Co kdyby si třeba chtěl ode mne vypůjčit pár dolarů? Ve svých úvahách už bohužel pokračovat nemusím: Lord Thomson zemřel 12. června 2006.

Medicínská turistika

Předloni jsem zde popsal nový význam slovesa outsourcing „zhotovit výrobek v zemi, kde je výroba levnější“. Dnes přibyl k tomuto výrazu nový odstín: zdravotní zákroky – hlavně operace ať probíhají tam, kde je to levnější. Týká se to především zdravotně nepojištěných či podpojištěných občanů USA – snad 61 milionů Američanů. Nemocnice v USA spotřebují 30 % částky na zdravotnictví a jsou údajně velmi neefektivní.

Nyní existují v Indii, Thajsku, Malajsii a v Singapuru nové luxusní nemocnice, kde pracují v USA vyškolení chirurgové. Srovnání cen zákroků v USA a ve zmíněných asijských zemích mluví samo pro sebe. Každé číslo představuje tisíc dolarů:

Srovnání cen chirurgických zákroků

procedura	ceny „retail“ v USA	v Asii
angioplastika	25 – 57	11 – 13
srdeční bypass	122 – 176	10 – 20
náhrada kyčle	43 – 63	9 – 12
náhrada kolena	40 – 58	8 – 13
odnětí prsu	23 – 34	7 – 12

Pacienta může do Asie doprovázet člen rodiny; ten pak bývá ubytován v luxusním hotelu v místě.

Pro občany USA jsou finančně výhodnější zubaři a dentisté v severním Mexiku.

Není proto divu, že vznikla zvláštní forma letecké turistiky, zvláštní letadla („charter ligest“) plná pacientů do levnější, ale „kvalitní“ země. Je tu snad výjimka v Indii, kde Američané mohou vidět děti žijící se odpadky z hotelů.

Před pár lety Čechoameričan vyslovil přání, že by medicínští turisté mohli také navštěvovat Česko. V Time (29. 2. 2006) se ovšem jméno ČR jako cíle této nové formy turistiky neobjevilo.

(Time 29. února 2006)

Kdo to jsou „Moravians“?

„Moravians“ poskytují názorný příklad stěhování myšlenek; stejná idea se může přemísťovat z jedné země do jiné. Duševní otcem

této ideje – života podle Bible podle vzoru původních křesťanů – byl Petr Chelčický: narozen 1370 zažil husitské války s jejich ukrutnostmi. Chelčického knihy vlastnil pražský husitský arcibiskup Rokycana; od něho si je vypůjčil jeho synovec Řehoř. Ovlivněn myšlenkami Chelčického založil Řehoř náboženskou komunitu v Kunvaldě, ze které pak vznikla odštěpná církev čestí bratři (1457). Ta byla jakožto kacířská potlačována jak Jiřím z Poděbrad, tak o století později Ferdinandem I., zvlášť po nezdařeném povstání 1547. Její biskup Augusta byl vězněn 16 let na Křivoklátě. Až Majestátem císaře Rudolfa II. (1609) byli bratři v rámci „České konfese“ legalizováni. Jejich zásluhou vznikl Blahoslávův překlad Nového zákona (1579), který se stal základem Bible kralické (1594). Čestí bratři se však dlouho netěšili ze svobody a po bitvě na Bílé hoře bylo 15 bratří popraveno na Staroměstském náměstí. Od té doby až do 19. století byli pronásledováni; v tolerančním patentu Josefa II (1781) nebyli jmenováni. Proto mnozí z nich emigrovali do ciziny: do Saska, Polska, Uher a později do Pruska. Jejich víra se rozšířila i mezi severomoravskými německými venkovany. Existence původní českobratrské církve prakticky skončila smrtí jejího biskupa Komenského (1670). Ještě vnuk Komenského bratrský biskup Figulus-Jablonský, dvorní kazatel pruských králů, se staral o bratrské uprchlíky v Prusku, Polsku a na Slovensku. Zato německy mluvící moravští emigranti se uchýlili do Saska na panství hraběte Zinzendorfa, který pro uprchlíky založil osadu Herrenhut (Ochranov – 1722) a byl sám získán pro novou víru četbou knih Komenského. R. 1727 byla tu ustavena „moravská“ církev, jejíž ústava i teologická povaha se už nekryla se starou jednotou (Pekař). Protestantské státní evropské církve však nevitally vznik dalšího konkurenta. Sám hrabě Zinzendorf měl pro svou víru nepřijemnosti, a tak viděl nejlepší řešení v přemístění centra své církve na severoamerický kontinent.

Biskup Nitschmann, vysvěcený vnukem Komenského, se stal jedním ze zakladatelů města Betlehem v Pensylvánii (1741); dodnes je tu sídlo Moravských. Hrabě Zinzendorf navštívil osobně tuto osadu v roce 1742. Jiný Moravský biskup Spangenberg založil v Severní Karolině osadu Winston-Salem. Obě lo-

kalitě vyrostly počtem obyvatel na dnešní statisícová města. Moravská forma křesťanství se postupně přenesla nejen do Německa, ale i do Británie, Dánska, do Spojených států i jinam.

Jednou z vedoucích myšlenek nové víry byla intenzivní misionářská činnost mezi pohany: ve Střední Americe, v Surinamu, na Jamajce, v Africe, v Tibetu, na Labradoru a v Grónsku. Byla vybudována nemocnice pro malomocné i dům pro přestárlé. Jako jakési dědictví po českých bratrech převzali Moravští silný zájem o školství (i školy pro ženy), hudbu a zpěv, což tehdy bylo v koloniích nezvyklé. Např. na pobřeží na Labradoru v 18. století se místní inuité naučili číst z Bible v době, kdy i v Evropě bylo mnoho analfabetů. Po odchodu moravských misionářů se ovšem vrátili ke svým tradicím. Výchovná činnost moravských misíí kdekoli na světě byla vždy na vysokém stupni a byla všeobecně kladně hodnocena.

Činnost moravských bratří velmi trpěla válkami jak v Evropě (hlavně obě světové války), tak i na americkém kontinentě válkami s Indiány a později občanskou válkou Severu proti Jihu v USA.

Moravská církev je si dobře vědoma, odkud jejich ideje vyšly; pokládá Jana Husa za svého zakladatele. Její minulost je v českých zemích a je pyšná na to, že je ještě předreformanční větví křesťanství. Moravští uspořádali misii i do země, odkud jejich náboženství vzešlo (1872), a v roce 1967 se konal jejich synod (shromáždění) v Československu.

Vzpomínku na činnost moravské misie máme i zde v Ontariu. Nedaleko Chathamu na silnici č. 2 na místě bývalé Moravské misie je indiánská rezervace „Moraviantown“. Místo je i dějištěm bitvy r. 1813 mezi postupujícími Američany a Brity. Ústup až útěk britských jednotek – jejich velitel gen. Procter byl pak postaven před vojenský soud – byl kryt několika tisíci Indiány pod velením legendárního náčelníka Tecumseha, který v bitvě padl. Jeho pomník jakož i malé muzeum informující o dějinách této rezervace a o činnosti moravských bratří stojí skutečně za návštěvu.

DUŠAN SOUDEK

Redakci Universitas došlo

Annual Report 2005. Masaryk university Brno, 2006

Autonomie v procesu učení a vyučování cizích jazyků. Sborník dílčích studií. Věra Janíková (eds.). Masarykova univerzita v Brně, 2005

Bibliografie doc. PhDr. Věry Vařejkové, CSc. 1964-2004. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Brunner Hefte für Germanistik. Editor Mgr. Pavel Váňa. Masarykova univerzita v Brně, 2005

II. celofakultní konference o studiu na Lékařské fakultě MU Brno. Sborník přednášek. Masarykova univerzita v Brně, 2006

Central European Journal of Canadian studies. Volume 5 – 2005. Masarykova univerzita v Brně 2005

Československo 1918-1945. Sborník příspěvků odborného historického semináře

pro učitele dějepisu základních a středních škol. Editoři: Jaroslav Vaculík, Jiří Míhla. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Česká politika v Evropské unii. Evropský integrační proces a zájmy České republiky. Vít Dočkal, Petr Fiala, Petr Kaniok, Markéta Pitrová (eds.). Masarykova univerzita v Brně, 2006

Česko-slovenská historická ročenka 2005. Masarykova univerzita v Brně, 2005

Dealing with Diversity; a Key Issue for Educational Management. Milan Pol (ed.). Masaryk University, Brno 2006

Diagnóza Hodgkinova choroba. Informace pro pacienty a jejich blízké. MUDr. Lenka Šmardová, Mgr. Libuše Kalvodová, Prof. MUDr. Jiří Vorlíček, CSc., MUDr. Zdeněk Král, CSc. Interní hematologická klinika Lékařské fakulty Masarykovy univerzity FN Brno, Brno 2006